

Notat

Faktuel baggrund om Granvej

Hvad er lovgrundlaget/kommunens forpligtelser ift. at levere § 107- og 108-tilbud til borgerne, også hvis de har en dom?

Kommunens forpligtelser for § 108-tilbud

Efter servicelovens § 4 er kommunalbestyrelsen med forsyningsforpligtelsen forpligtet til at sikre, at der er et tilstrækkeligt antal botilbudspladser til borgere, som opfylder betingelserne for visitation. Socialforvaltningens målgruppe omfatter borgere på psykiatri-, handicap- og udsatteområdet. Forvaltningens botilbudspladser opdeles i serviceloven efter midlertidige (§ 107) og længerevarende botilbud (§ 108). Hertil kommer også botilbud efter almenboliglovens § 105 om almene ældreboliger.

Botilbuddet på Granvej er et længerevarende botilbud efter servicelovens § 108.

Servicelovens § 108 forpligter kommunen til at tilbyde længevarende ophold på botilbud til personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis.

Visitation til botilbud for borgere med behandlingsdom

Når Socialforvaltningen bliver bekendt med, at en borger har et socialt støttebehov, der skal afklares, skal sagsbehandlerne på myndighedsområdet udarbejde en voksenudredning (VUM). VUM er en metode, der understøtter en systematisk udredning af borgerens ønsker, funktionsevne og behov for støtte samt tilrettelæggelsen af en lovmedholdelig og effektiv sagsbehandlingsproces fra sags opstart til opfølgningen herpå.

Hvis borgeren vurderes at være i målgruppen for et botilbud, er forvaltningen forpligtet til at tilbyde borgeren et botilbud som led i forvaltningens forsyningsforpligtelse. Udgangspunktet for en visitation, hvor borger vurderes i målgruppe for et botilbud og hvor forvaltningen samtidig er bekendt med, at borgeren har en aktiv behandlings-

12-03-2026

Sagsnummer i F2
2026 - 5891

Dokumentnummer i F2
10336977

Sagsnummer i eDoc
2026-0101167

dom vil være, at borgeren skal visiteres til et af de syv af forvaltningens botilbud, der er godkendt til behandlingsdømte.

Forvaltningen har som udgangspunkt interesse i den konkrete viden om borgerens adfærd og funktionsniveau. En borgers eventuelle behandlingsdom *kan* være af interesse for forvaltningen ift. forvaltningens mulighed for, at forvaltningen kan danne sig et helhedsindtryk af den pågældende beboer med henblik på at tilrettelægge en passende socialfaglig og -pædagogisk indsats. Det kan fx være relevant, når man skal visitere en borger til et botilbud at kende til det faktum, at borgeren er tidligere dømt, og hvad borgeren er dømt for. Denne oplysning vil kunne indgå i vurderingen af, om et bestemt botilbud kan vurderes konkret egnet for den pågældende borger. Omvendt er det ikke indholdet af alle typer domme, der er lige relevante i en socialfaglig kontekst, og derfor er det også forskelligt fra situation til situation, om sagsbehandleren har et sagligt formål, jf. GDPR-reglerne, med at efterspørge oplysninger om domme til brug for sin sagsbehandling.

Socialforvaltningen får ikke pr. automatik tilsendt domme givet til borgere med psykiske lidelser, heller ikke i de tilfælde, hvor borgeren bor på et af forvaltningens botilbud (der findes andre regler, der regulerer udveksling af oplysninger om borgere med udviklingshæmning). Da forvaltningen ikke nødvendigvis har kendskab til den enkelte borgers domme – heller ikke selv om borgeren allerede bor på et af forvaltningens botilbud – har forvaltningen som udgangspunkt derfor heller ikke mulighed for at vide, at det kan være relevant at efterspørge. Det er derudover vurderingen, at forvaltningen ikke pr. automatik kan indhente disse domme. Det vurderes at være i strid med det behandlingsformål, forvaltningen har efter reglerne i GDPR og afledt af servicelovens formålsbestemmelser.

Derfor vil Socialforvaltningen i udgangspunktet ikke have et fuldstændigt overblik eller fuldstændige oplysninger om borgerens foranstaltningsdomme og behandlingen i relation hertil.

Domme er personfølsomme oplysninger, og muligheden for at videregive disse oplysninger (reguleret i sundhedsloven, databeskyttelsesforordningen, databeskyttelsesloven og forvaltningsloven) er i udgangspunktet ikke mulig, medmindre borgeren har givet sit udtrykkelige samtykke hertil.

I praksis er der en stor del af de borgere, der enten står for at skulle visiteres eller allerede bor på et socialpsykiatrisk botilbud, som ikke ønsker at afgive et sådant samtykke.

Der findes undtagelser, hvor domme alligevel kan videregives til sagsbehandler efter anmodning. Det vil primært være tale om domme, hvor borgeren er idømt en aktiv behandlingsdom for personfarlig kriminalitet, idet der generelt skal være tale om en tungt

vejende interesse for forvaltningen, for at materialet kan videregives. Man bør i den forbindelse overveje, om det er indholdet af hele dommen, som forvaltningen har brug for, eller om det alene er oplysninger fra dommen, der beskriver noget om borgerens adfærd. Det er vurderingen, at sagsbehandlerne typisk beder om oplysninger om borgers adfærd og ikke domme.

Hvordan adskiller en behandlingsdom sig fra andre domstyper?

En behandlingsdom er en foranstaltningsdom, der er en retslig afgørelse, der anvendes over for borgere, som har begået kriminalitet, men som på grund af en psykisk lidelse ikke kan straffes på almindelig vis.

Hvis borgeren var utilregnelig på gerningstidspunktet, jf. straffelovens § 16, idømmes der ikke straf, men i stedet en psykiatrisk særforanstaltning efter straffelovens § 68. Formålet med foranstaltningsdomme er at forebygge ny kriminalitet gennem psykiatrisk behandling og kontrol af borgeren af hensyn til samfundets sikkerhed.

Foranstaltningsdommene kan inddeles i:

A-domme (anbringelsesdomme)

- Anvendes ved høj farlighed og betydelige sikkerhedshensyn.
- Tiltalte er psykisk syge og vurderes som farlig.
- Udskrivning kræver retskendelse (domstolskontrol).
- Mest indgribende foranstaltning.

B-domme (behandlingsdomme)

- Behandlingshensynet er det primære, sikkerhedshensyn sekundære.
- Behandlingen indledes med indlæggelse og kan fortsætte ambulant.
- Overlægen (evt. sammen med Danmarks Fængsler) beslutter udskrivning og genindlæggelse.
- Mindre indgribende end A-domme.

C-domme (ambulant behandling)

- Anvendes når indlæggelse ikke er nødvendig fra starten.
- Behandlingen foregår ambulant, evt. med tilsyn og/eller mulighed for senere indlæggelse.
- Mindst indgribende foranstaltning.

En behandlingsdom adskiller sig fra andre domstyper ved, at fokus ikke primært er på straf, men på behandling af den dømte. Den tildeles personer, der har begået kriminalitet, men som samtidig lider af en psykisk sygdom eller har andre alvorlige problemer, for eksempel misbrug. I stedet for at skulle afsone en fængselsstraf bliver

En behandlingsdom er som regel tidsubestemt og varer, indtil myndighederne vurderer, at personen ikke længere udgør en fare, mens andre domme typisk har en fast længde. En behandlingsdom skal dog altid retsprøves efter fem år og derefter hvert andet år.

Sammenfattende kan man sige, at en behandlingsdom lægger vægt på behandling og samfundssikkerhed frem for straf, og at den især anvendes i sager, hvor den dømtes psykiske tilstand spiller en afgørende rolle.

Processen for en behandlingsdom starter, når en person begår kriminalitet, og der er mistanke om en psykisk lidelse. Retten får lavet en mentalundersøgelse, hvor psykiatere vurderer personens tilstand. På baggrund af den kan retten vælge at give en behandlingsdom i stedet for en almindelig straf.

Efter dommen skal personen i behandling, ofte i psykiatrien, og myndighederne følger løbende udviklingen. Det er retten, som afgør, om dommen skal fortsætte eller ophæves. Dommen ophører først, når personen ikke længere vurderes at være farlig.

Granvejs visitationsgrundlag (fra tilbudsportalen)

Målgruppen er mellem 30-65 år (på visitationstidspunktet).

Granvej er et botilbud for borgere med psykiske lidelser som skizofreni og svære affektive forstyrrelser med tilbagevendende psykoser som kan være kombineret med angst og depression. Borgerne kan ofte have sociale vanskeligheder og svært ved at indgå i samfundslivet. Borgerne har et omfattende aktivt afhængighedsforhold til alkohol, hash eller andre rusmidler. Da et omfattende misbrug kan have betydelige psykiske og somatiske skadevirkninger, arbejdes der også med skadesreduktion.

Borgere i tilbuddet har betydelig nedsat psykisk og eventuelt også nedsat fysisk funktionsevne, og er vurderet til at have behov for midlertidigt eller længerevarende ophold med omfattende hjælp i de almindelige daglige funktioner, pleje, omsorg eller behandling.

Der kan forekomme udadreagerende adfærd.

Der kan også være tale om borgere med dom til behandling, hvor dommen varetages af en behandlingsansvarlig overlæge fra regionen og evt. med tilsyn fra Kriminalforsorgen.

Hvordan fungerer 129§ vedr. flytning uden samtykke, og hvad er processen?

En flytning uden samtykke kan ske med udgangspunkt i service-lovens §§ 129 eller 129 a, der oplister en række omstændigheder der alle skal være til stede, for at der kan træffes afgørelse om en flytning uden samtykke. Der skal således helt særlige grunde til og benyttes særlige processer, hvis en kommune ønsker at flytte en borger fra sit botilbud mod borgerens vilje.

Det er Familieretshuset der beslutter, om en flytteproces kan indledes overfor en borger, og det kræver en indstilling fra kommunen der godtgør, at forholdene i det enkelte tilfælde gør en flytning absolut påkrævet.

Der er to bestemmelser for flytning uden samtykke i serviceloven:

- Det kan anses for at være absolut påkrævet for, at den pågældende kan få den nødvendige hjælp og hjælpen ikke kan gennemføres i borgerens hidtidige bolig (SEL § 129), eller
- Den pågældende er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale (SEL §129 a).

Betingelserne er forskelligartede alt efter hvilken bestemmelse, borgeren forsøges flyttet efter.

Disse betingelser udgør bl.a. efter § 129 a, at den pågældende borger skal være til væsentlig fare for eller udvise en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd *over for øvrige beboere eller personale*, og at det skal være uforsvarligt over for *øvrige beboere eller personalets sikkerhed* ikke at sørge for flytning, eller hvis det er en flytning efter § 129, at den pågældende udsætter sig selv for at lide væsentlig personskade, hvis der ikke sker flytning. Da det i udgangspunktet ikke vurderes at være hensyn til øvrige beboere eller personalets sikkerhed, der ligger til grund for ønsket om at flytte borgerne, eller at den pågældende udsætter sig selv for at lide væsentlig personskade, vurderes det at være tvivlsomt, at Familieretshuset vurderer, at borgerne kan udvisiteres fra Granvej på grund af ønske fra det omkringliggende samfund.

Kommunens skal i sin indstilling til Familieretshuset have vedlagt alt relevant materiale, så sagen er fuldt belyst. Det kan kræve tid at forberede materialet, herunder bl.a. at være i besiddelse af de rigtige lægelige oplysninger samt at have fundet et andet og bedre konkret egnet botilbud til borgeren. Det er forvaltningens erfaring, at jo mere komplekse borgerens problemstillinger er, jo sværere kan det være at finde et andet og bedre egnet botilbud.

Hvis Familieretshuset har truffet afgørelse om, at en borger skal flytte, betyder det ikke, at pågældende skal flytte straks. Det skyldes, at en evt. klage over afgørelsen udsætter flytningen, indtil Ankestyrelsen har behandlet sagen. Pågældende borger kan således blive boende i botilbuddet, mens Ankestyrelsen behandler sagen, medmindre der er helt særlige forhold, der gør det påkrævet at iværksætte flytningen straks, hvilket ikke vurderes at være tilfældet i disse sager.

Hvad er rammerne for et § 108-tilbud ift. magtanvendelsesregler

Magtanvendelse er et indgreb i den personlige selvbestemmelsesret og finder sted, når en borger ikke frivilligt medvirker til en given foranstaltning. Borgere, der modtager hjælp efter serviceloven, herunder borger på et tilbud efter SEL §108, har – ligesom andre borgere – en række grundlæggende rettigheder som fx bevægelsesfrihed, personlig integritet og ret til privatliv. I det daglige arbejde med en borger kan der imidlertid opstå situationer, hvor medarbejderne er nødt til at gøre indgreb i borgerens rettigheder af hensyn til borgeren selv eller af hensyn til andre borgere.

Alle former for magtanvendelser skal registreres og indberettes. Alle indgreb skal opfylde mindsteindgrebsprincippet, proportionalitetsprincippet og skånsomhedsprincippet. Det betyder, at magtanvendelse skal begrænses til det absolut nødvendige og være så lidt indgribende som muligt, at indgrebet skal stå i et rimeligt forhold til formålet, og endeligt, at indgrebet skal være så skånsomt og kortvarigt som muligt. Indgreb må aldrig erstatte socialpædagogisk støtte, omsorg, pleje og relationsarbejde samt konfliktnedtrapning.

Reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktions evne står beskrevet i kapitel 24 og 24a i serviceloven og dækker bl.a. over fastholdelse (§ 124d), særlige døråbnere (§ 125), stofselere (§ 128), tryghedsskabende velfærdsteknologi (§§ 128a-128b), låsning og sikring af døre, vinduer, låger, skabe mv. (§ 128c-g), optagelse i særlige botilbud uden samtykke (§ 129-129a) og kortvarig fastholdelse i personlige hygiejnesituationer (§ 136a). Nogle af disse magtanvendelser er akutte, mens andre kræver en forhåndsgodkendelse.

På Granvej var der i 2024 to indberettede magtanvendelser.